

A hidegháború

12.A

2025. április 14.

1. A győztesek közötti feszültségek

- **Churchill** fultoni (USA, 1946) **beszéde a vasfüggönyről – ?**
- **Truman-doktrina** – feltartóztatási politika (1947) – !

← SZU Törökországban nyomul

támogatást és védelmet ígér Görögo.-nak, Töröko.-nak és „valamennyi szabad népnek”

- **Marshall-segély – ?**

– 1947-ben hirdeti meg az am. külügymin.

George Marshall →

– **az USA újjáépítést segítő programja** minden olyan háború sújtotta európai ország számára, amely az újjáépítésben hajlandó az USA-val együttműködni

– 17 ny-eu-i ország és terület kapja meg

– a szovjet befolyás alatt álló országok visszautasítják

→ **elmélyíti és rögzíti Európa megosztását**

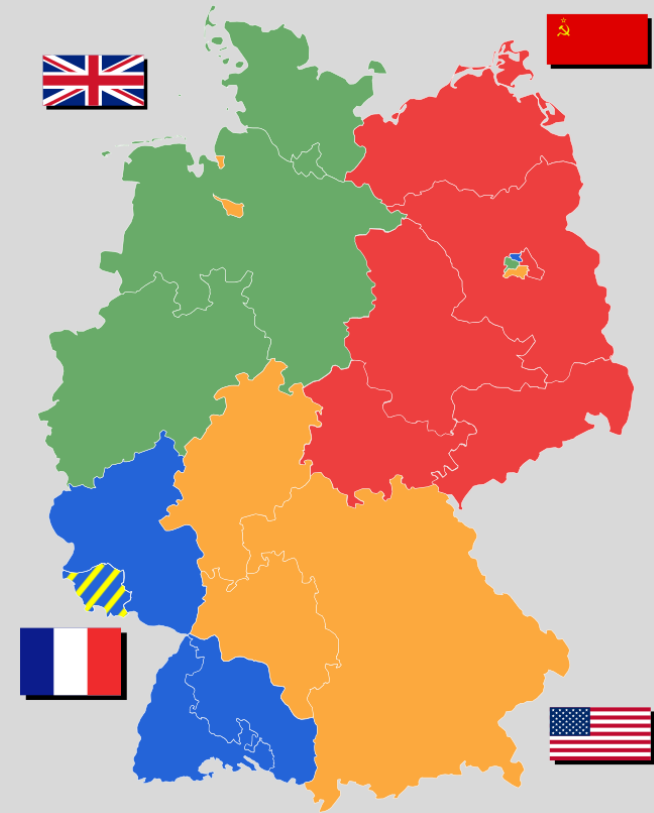

2. ENSZ (1945–)

- előzmény – ?
- 51 alapító tagállam, jelenleg 193 tagja van
2025: pl. a Vatikán vagy a vitatott státusú Tajvan (1949–1979 között tag),
Koszovó nem tag
- célja: a nemzetközi béke és biztonság fönntartása
- győztes nagyhatalmak dominanciája, a vesztesek nem tagok azonnal
- fő szervei
 - főtitkár
 - **Közgyűlés** – egy szavazat / tagállam – *nincs döntési joga!*
 - **Biztonsági Tanács** – *döntéshozó szerv* – ?
5 állandó tag: USA, SZU, Fro., NBr, Kína
└ vétójog → magyar kérdés napirendre vétele...
6 – 1966-tól 10 – a közgyűlés választotta tag – egyenként
két-két évre → Σ 15 tag
- védnöksége alatt szakirányú szervezetek
UNESCO – oktatás, kultúra, Világbank, IMF

3. A hidegháború kibontakozása

- **1947. febr. 10. – párizsi békeszerződések**
- No. – nincs békeszerződés
négyhatalmi megszállás alatt marad
 ↳ külön Berlin is
- Au.: 1955 – államszerződés
- 1948–49: a szovjet befolyási övezet
 országaiában befejeződik a
 sztálinista diktatúra kiépítése
- **1948. jún. 20. – No. nyugati övezetei**
 + Ny-Berlin: előre be nem jelentett pénzreform
- **1948. jún. 24. – 1949. máj. 12. – berlini blokád**
- **1949. máj. 23. – NSZK**
 1949. okt. 7. – NDK
 ↳ 1961 – berlini fal
- 1949: *North Atlantic Treaty Organization* – ?

- **kínai polgárháború – ?**

1949: kommunisták győzelme

Mao Ce-tung →

Kínai Népközt. (1949)

↔ Tajvan = Kínai Köztársaság

nagy ugrás – ?

kulturális forradalom – ?

- **KGST = Kölcsönös Gazdasági Segély Tanácsa – ?**

1949–1991

szocialista országok

munkamegosztás és specializálódás

tervgazd. → nem a kereslet számít, a gazdaság nem fejlődik

4. Az 1950-es évek első fele

- **hidegháború** = az 1945 és 1990 közötti évtizedek, amelyekben a két szuperhatalom között világméretű katonai összecsapásra nem kerül sor, ugyanakkor ott állnak a helyi háborúk háttérében
 - ← szokványos hatalmi politika
 - ← ideológiai különbségek
 - ← fegyverkezési hajsz
- **atomfegyverek árnyékában**
„atompatt” / „az elrettentés egyensúlya”
- Izrael megszületése (1948): válságövezet
1948/49 – I. arab-izraeli háború
 - az USA Izraelt támogatja
 - a SZU az arab államokat
- **koreai háború (1950–1953)**
1945: a japán megszállás vége
 - a 38. szélességi körtől É-ra szovjet, D-re amerikai megszállás

az északiak támadást indítanak

a háború kibővül: É + kínaiak (koreai önkéntesekként)

↔ D + USA: ENSZ-felhatalmazással

Az ENSZ-haderő partra szállása

Kivégzett amerikai katona

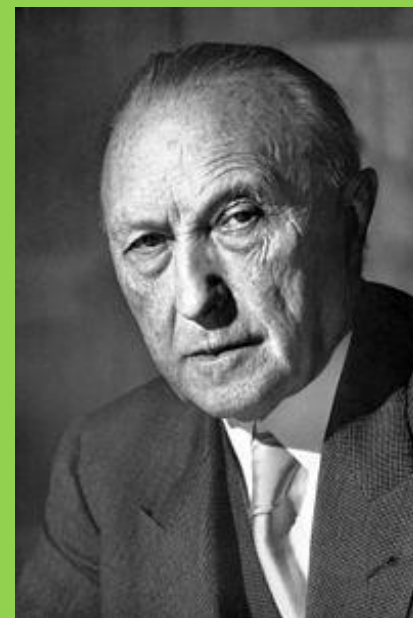
→ **kommunista É-Korea** (Phenjan)

→ **demokratikus D-Korea** (Szöul)

↳ 1960': ázsiai tigris lesz

(~, Hongkong, Szingapúr, Tajvan)

- NSZK újrafölleggyverzése, útja a NATO-ba
 - ← koreai háború ~ **katalizátor**
 - 1955: NSZK szuverén
 - 1955: NSZK → NATO
 - **Konrad Adenauer – ?**
- **Varsói Szerződés (1955–1991)**
 - a NATO ellensúlyaként + NSZK...
 - az osztrák államszerződés miatt – ?
 - szovjet irányítású katonai tömb

5. Enyhülés – az egymás mellett élés kényszere (kb. 1955–75)

- Sztálin 1953†
- **Hruscsov (1953–1964) → a szembenállás oldódása („olvadás”)**
- **SZKP XX. kongresszusa – ?**
- **a kölcsönös elrettentés egyensúlya**
atom- ill. H-bomba
- szovjet-jugoszláv viszony is rendeződik – **következménye Mo.-on?**
→ 1956. okt. 6. – Rajk L. újratemetése

- konfliktusok

1956 – magyar szab.harc vérbe fojtása

1956 – szuezi válság

1961 – berlini fal – **lebontása – ?**

1962 – kubai válság

- tömbön kívüliek mozgalma = **harmadik világ – ?**

India, Indonézia, Egy. + **Joszip Broz Tito Jugoszláviája**

+ **Fidel Castro-féle Kuba**

→ mozgástér növelése hatalmi tömbjükön kívül

- **szuezi válság** (1956. okt/nov.)

= II. arab-izraeli háb.

Egy. államosítja a Szuezi-csatornát

↔ Izrael, NBr, Fro.

USA/SZU közös célja: status quo fenntart.

- 1967: hatnapos háború – ?

III. arab-izraeli háb., Izrael indítja

Ciszjordánia, K-Jeruzsálem elf.

- **kubai (karibi) rakétaválság (1962) – ?**
 - 1950' kubai forr.
 - **Fidel Castro** komm. kormánya
 - Hruscsov titokban kb. 1800 km hatósugarú (az USA területét fenyegető) rakétákat telepít Kuba területére
 - **John F. Kennedy (dem.)** – azonnali leszerelést követel
 - a világ drámai napokat él át a nukleáris háború árnyékában
 - a rakétákat kivonják + USA is Töröko.-ból
- 1973–75: **helsinkai értekezlet – ?**
 - enyhülés
 - határok sérthetetlensége, leszerelés, más állam belügyeibe való be nem avatkozás...

1963 – ?

- **vietnami háború (1955–1975)**

- ↳ 1954-ig francia gyarmat

kettészakad: nyugatias D ↔ komm. É – Ho Si Minh

- 1960': USA katonailag részt vesz

közvetlenül a D-V-i komm. gerillák ellen
légi háború révén É-V,
közvetve pedig a SZU és Kína ellen

↔ am-i közvélemény

Forrest Gump (1994)

– 1973: USA csapatainak
kivonása – ?

→ 1975: az É-iek lero-
hanják a támogatás
nélkül maradt
Dél-Vietnamot

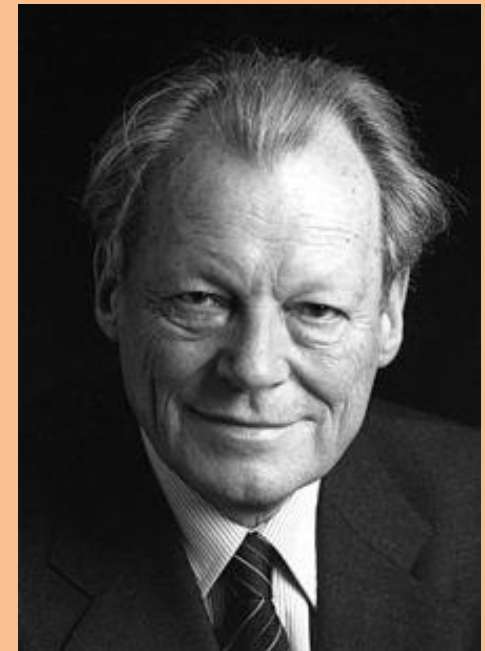
- **prágai tavasz (1968) – ?**
 - „emberarcú szocializmus” – dem. reformok kísérlete CsSzl.-ban
 - **Brezsnyev-doktrina**: a szocialista országok korlátozott szuverenitásáról = a SZU-nak joga van beavatkozni a szövetséges országok belügyeibe, ha a szocializmust veszély fenyegeti
 - szovjetek bevonulása **(lengyel, magyar és bolgár csapatok is)**
- NSZK új keleti politikája – ?

Willy Brandt (1969–74) szocdem kancellár

konzervatív elődei a nyugati tömbbe integrálták az NSZK-t
ő a Ny-i kapcsolatok fönntartásával az NDK-hoz
és a K-i blokk országaihoz is közeledik

?

6. A kis hidegháború (1979) és a szocialista rendszerek válsága

- 1979. febr. – iszlám forradalom Iránban
→ **második olajválság**
(I.: 1973 ← jóm kippuri háború = IV. arab-izraeli háb.)
- SZU afganisztáni bevonulása (1979)
cél: blokkolni a Ny. szempontjából fontos kőolajszállítási útvonalat
partizánháború **alakul ki,**
amit az USA támogat
- **Ronald Reagan (1981–89)**
 - **sportriporter, színész, rep. politikus**
 - új fegyverkezési tervek, erőpolitika – ?
csillagháborús terv
= a világűrbe telepített
rakétaelhárító-rendszer programja
 - óriási költségek → SZU csődbe taszítása

Reagan szobra Budapesten (2011)
(Szabadság tér, USA nagykövetsége)

- lengyel válság

1978: II. János Pál: lengyel pápa
szocialista gazdaságok válsága
→ politikai összeomlás

munkanélküliség, akadozó élelmiszerellátás

gdański Lenin Hajógyár → sztrájkok

→ **Szolidaritás (1980)** – megalakulhat
egy az állampárti szakszervezetektől
független érdekképviselő!

független, önigazgató

Lech Wałęsa (1990–95 Lo. elnöke)

→ hadiállapot / szükségállapot
hirdetése (1981–83)

→ **Szolidaritás Ø, vezetőit internálják**

- szovjet rendszer válsága
 - 1973, 1979: olajárrobbanás → magas E-költségek
 - a K-i blokk gazdasága nem piacgazdaság, **nem alkalmazkodik**
→ **eladósodás**, gazdasági összeomlás

- Mihail Szergejevics **Gorbacsov** – ?

- **glasznosztj** – ?
- **peresztrojka** – ?
- csúcstalálkozók
az am. elnökökkel – **példa?**

1989: máltai csúcstalálkozó – ?

K-Eu. demokratikus átalakulása,
a német egység lehetősége

- **berlini fal** – ?

- **Helmut Kohl** – ?

- német kereszténydemokrata politikus
- NSZK kancellárja **(1982–1998)**
- No. újraegyesítése **(jogilag: 1990)**

*George Bush és Gorbacsov
1989. évi máltai találkozója*